

luere compagem, quæ sacrosanctum cœlestis doctrinæ exhibet systema. Unde iudicium fieri potest de summa hujus artis, ac varia *utilitate*, per omnia Theologiæ stadia grassante. In ea sanctioris disciplinæ parte, quæ Positiva vel Thetica vulgo audit, hæc nostra universæ de Scriptura S. tractationi facem præfert; in Polemica, auctoritatem ejusdem ac integritatem ab adversariorum vindicat strophis; in Morali, eloquiorum Dei venerationem & observantiam persuadet; in practica demum & Casuali, innumeros eorum animis scrupulos evellit, qui circa religionis fundamentum nondum muniti satis sunt & confirmati. *Arduum* denique quis non dixerit, quod tot prægravatum imperitorum cavillis & criminationibus, tot, in partes scissum varias, doctissimorum hominum concertationibus, tot denique circumseptum veluti ac cinctum est quæstionibus difficillimis, non nisi pertinaci scrutinio, singulari ἀγχινοία, & multorum cum veterum tum recentiorum Scriptorum collatione facta, & instituto examine, discutiendis. Improbe sane istud doctrinæ genus per duo fere secula, summa exercuit ingenia, quorum percensere conatus, trutinare tentamina, pervolvere lucubrationes, vario idiomate exaratas, & quid frugi suggerant, quæ cavenda rursus, & cane pejus ac angue fugienda præbeant offendicula, dextre dijudicare, haud in promptu omnibus ac expeditum est. Quæ cum ita sint, nescio, quo demum factum sit casu, ut purioris ecclesiæ doctores, qui tam sollicitè universum diviniore sapientiæ velut ἐγκυκλοπαιδείαν, tot edecumatis explicatam vindicatamque dederunt operibus, nullamque ejus partem reliquerunt intactam, hic tamen suam desiderari passi sint industriam, nec pleniorē paulo utilissimæ hujus disciplinæ institutionem tyronibus concinnarint. Eoque magis mirandum id est, quo diligentius in ea & Pontificii Doctores, Claud. Frassenius, Rich. Simonius, Lud. Elias du Pin, Joannes Martianæus, & Reformati, Andr. Rivetus, Joannes Leusdenius, Brianus Waltonus, Joannes Henr. Hottingerus, laborarunt; ita tamen, ut plurimæ in ipsorum scriptis hypotheses occurrant, quæ ἀμαθεὶς καὶ ἀσηκίτης in præceptis agere queant. Quæ enim e nostratibus Jo. Conrad. Danhauerus, Salomo Glassius, Abrah. Calovius, Christoph. Cellarius, huc pertinen-